

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 16. septembra 1857.

Senic ne loviti in moriti.

Med vsemi pticami je senica našim vertom in sadnemu drevju najkoristnejša; nobena ptica ne pokonča in ne zmanjša bolj gosenc in družih škodljivih merčesov po naših vertih, kakor ravno senica. Ona je gotovo najpridnejša med vsemi pticami, in pobira celi dan gosence, červice, jajčka itd. škodljivih merčesov, od katerih se živi. Ona je tako rekoč že od Boga vstvarjena, da škodljivce iz naših vertov trebi.

Gotovo je, da ondi, kjer senice nimajo toliko sovražnikov, se tudi merčesi po vertih in sadnem drevju tako pogostoma ne množé, ker jih one proti poberejo in potrebiyo; torej jih ne gré tako neusmiljeno loviti in daviti, kakor radi mestni postopači ž njimi ravnaajo.

Res je, da je sém ter tje dovelj sadjorejcev, ki senice in enake ptičice zagovarjajo in njih korist spoznajo, in ni davnaj, kar se je iz Berolina na Prajsovskem po dolgem in širokem priporočevalo, da naj se po drevju sadnih vertov valivnice ali godivnice senicam in enakim ptičicam napravljajo, in v sadonosnice privabljujejo. Tù in tam se tudi taki gospodarji dobé, ki jim po svojih vertih raznega zobanja nastavljajo in v svoje verte vabijo.

Prav bi bilo, če bi se tudi pri nas jelo tako ravnati, da bi se jim po sadnih drevesih valivnice napravljale, ker se duplja po gojzdnih drevesih, kjer senice najraje gnjezdijo, od leta do leta bolj po redkoma nahajajo.

Z zobanjem jih v naše verte vabiti, se nam ne zdí tako važna in gotova reč, ker senice so kakor tatice; kjer senica zerno, naj je kakoršno koli, dobí, zleti urno preč, in ne ostane in ne zoblje na mestu, kakor drugi tiči; ampak izluši zerno za zernom in odleti v drug kraj ž njim.

Najbolj koristne so senice pa pozimi na naših vertih, kjer je drevje goló in brez perja, kjer veliko ložeje po mešičkih in jajčkah stikujejo, kakoršnih veliko več potrebiyo, kakor o drugih letnih časih. Tam pa, kamor senice in enaki ptički ne dojdejo, gosence cele verte končajo. Ni tedaj prav takih ptičkov, ki so naši veliki dobrotniki, loviti in jih moriti. Temveč le privaditi jih moramo v verte, da nam bodo drevje, dar božji, gosenc čistili. Hvaliti moramo Boga, da nam je te pridne živalice vstvaril, brez katerih bi se gosence in drugi merčesi tako pomnožili, da bi mi kaj malo sadja okusili, kar bi ga gosencam ostalo.

Če jih pa poloviš,
Nič sadja ne dobíš,
Merčesi ga snedó!
Ne hrušk ne sliv
Ne boš dobil,
In glad pestil te bó!

K.

Nekoliko o stanji kmetijstva in obertnijstva na Krajskem. *)

Življenje narodov, njih telesno in duševno blagostanje, se je od nekda po posebnih prigodljajih ravnalo, katerih nam

*) Po „Andeutungen, wie und von wem die Realschule zu beachten und zu benützen sei“ itd. iz letošnega letnika ljublj. realke.

zgodovina do današnjih dní toliko razkazuje, da bi nemo-goče bilo jih vse naštetí. Pazljivi bravci so v sestavku „Nekoliko iz zgodovine znajdb sploh“ se seznanili z občnimi pogodbami za napredovanje in omiko narodov.

Kakor pretečeni časi imajo tudi današnji marsikaj pokazati, kar bo v zgodovini z zlatimi čerkami neizbrisljivo zapisano ostalo. Pa to ni več last le posamnih ljudi, kakor v starih časih. Kar enem hasne, mora biti last vsih, kateri so sploh ugodni, se tega udeležiti.

Najvažneje in v vse razmere občenja segajoče iznajdbi naših dní ste iznajdbi hlapa in električnega telegrafa. Hlap in telegraf že gospodarita v naši deželi. Ali nam v korist ali škodo, bo pred vsem na nas ležalo. Treba je te čuda sedanjih časov razumiti in spoznati; še le potem nam bodo te naprave ubogljivi služabniki. Da se pa to zgodi, nam je pred vsem treba, moči spoznati, ktere so v naravi skrite. Pač premalo smo se doslej prizadevali, teh znanost si pridobiti, ker smo sploh mislili, da bomo mogli tudi brez njih izhajati. Pa kakor na zemlji sploh nič pri starim ne ostane, tako so se tudi naše razmere premenile, ja skoraj naenkrat sprevergle.

Slednji vé, da so bile krajske dežele od nekda vrata za občenje narodov juga in severja, ne samo avstrijskih, temuč tudi srednje Evrope. Tù so popotniki zavoljo posebne lastnosti svetá, kateri eno samo veliko cesto pripustí, kakor v soleski vkup vréti. Dalje se stikajo tù trije veliki narodi; kateri si svoje izdelke uzajemno pošiljajo. Slovenski anrod ima zlasti kmetijske, nemški obertnijske, italijanski pa izdelke in pridelke južnih deželá izmenjevati. K temu pride še tako blizo ležeče mesto Terst, iz kterega pot po suhem samo skozi Krajsko pelje. V taci okolišinah ni moglo drugače biti, kakor da je velik del prebivavcev naše dežele se zgolj s prevaževanjem blaga in s kupčijo pečal. Drugi del prebivavcov se živi z obdelovanjem zemlje, en del pa z obertnijo, kakor sploh v vsaki omikani deželi.

(Dalje sledí.)

Nekoliko iz zgodovine iznajdb sploh.

(Dalje.)

XI.

Svetilnice (laterne) so imeli že v najstarejih časih. Tudi vojaki so jih nosili sabo ponoči potovaje. Pa laterne kakor lampe so današnje dní silno popravili. Angležu Davy-u, kateri je tudi na Krajskem dalj časa živel in kateri je toliko koristnih reči iznajdel in izmislil, bo rudarjem v hvaležnem spominu živel za lampo, s katero smejo zdaj brez skerbí po jamah po svojih opravilih hoditi.

Olikane (lakirane) reči za marsiktero rabo so imeli Japanci in Kitajci že davnej. Evropejci, zlasti Angleži in Nemci, so pa v izdelovanji takega blaga, posebno kar lepost utiče, silno dalječ prišli.

Svetilnike za varnost mornarjev so imeli že stari. Današnji so memo unih, se vé da, veliko popolnejši, kakor sploh toliko reči. V 14. stoletji so iznajdli kompas, kateri kaže na morji enako in še bolj varno pot, kakor svetilniki. Ako so vedli že stari Kaldejci, Egipčani in Kitajci s sonč-

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 19. septembra 1857.

Gospodarsko.

Da letošna suša ne zakoplje gospodarjev v dvojno in trojno škodo, čujte, kako si nekateri pomagajo, na pr. izverstna gospodinja na Vinskem gradu. Namesto goveje živinče prodati, za katero se zdaj komaj 15 do 20 fl. dobí, ga domá zakoljejo, eno za drugim. Ker usnjar za kožo 10 do 15 fl. dá, ostane loj in vse mesó za 5 do 7 fl. Kaj pa počnejo s tolikim mesom? Razrežejo ga na kose, ga osolijo, skvasijo, ga po spečenem kruhu v toplo peč denejo, da se toliko speče, da dobí meso precej čvrsto skorjo in je dovelj suho. Če bi premalo bilo, spet nekaj peč zanetijo s kakim slabim protjem ali rožjem, in ga bolj popekajo. Dovelj pečeno meso shranijo v kište. Do poletja preterpi kaj lepo, je prekuhanu prav ukusno in tudi juha še dobra. Ker funt takega mesa na 2 do 3 kr. pride, bo to prihodnje leto velika velika pomoč, ko bode gotovo cena govedine močno poskočila.

Kaj pa z lojem? Lepši loj (kteri ni po črevih) razrežejo, razcveržejo, ocverke odberejo in ga med zasek ali med zabel tako vlivajo in mešajo, da je vsakega pol. Ta mešanica nima pri jedi nobenega krivega ukusa. Ž.

(Sadjoreja.) Cotta priporoča, da se morajo po $\frac{3}{4}$ pavce debele drevesca, kadar se presajajo v drugi kraj, ravno tako staviti, kakor so poprej stale, to se pravi, da naj se tista stran drevesca, ki je bila poprej proti severju obrnjena, tudi pri presajenju proti severju postavi, una stran ti nasproti pa proti jugu. Gosp. Ditmers misli, da bi mogli prodajavci drevesc vselej zaznamovati stran drevesca, proti kateri je obrnjeno bilo, to je, severno ali južno, izhodno ali zahodno, ker po njegovih skušnjah drevesca v rasti zaostajajo, ako se drugač obrnjene sadijo, kakor so iz začetka rastle. Vredništvo „mesecolista za praktično sadjorejo“, pa terdi v 7. zvezku letošnjega leta 1857, da drevesca, če ravno se tudi drugač obrnjene sadijo, kakor so spervega rastle, se ravno tako dobro obnašajo in čvrsto rastejo, kakor če bi bile tako posajene bile, kakor so poprej rastle. — Prav bi bilo, da bi praktični sadjorejci to reč poskusili, in s časom svoje skušnje po „Novicah“ na znanje dali.

Nekoliko o stanju kmetijstva in obertnijstva na Krajskem.

(Dalje.)

Kakor smo rekli, se velik del prebivavcov naše dežele s prevaževanjem blaga in kupčije pečá. Zlasti je dala špedicija ljudem in živini marsikaj — dostikrat prav pičlega — zaslužka, še več pa — zlasti živini — terpljenja. Počasno se je gibalo doslej to življenje po dvéh potih, ki se v Ljubljani križata: blago iz družih delov svetá in obertnijski izdelki po cesti med Dunajem in Terstom, žito in sočivje pa večidel po Savi in Ljubljanci od Zaloga do Ljubljane, dalje pa na kólih v Terst; nekaj pa tudi skozi Gorensko na Koroško. V Terst in Sisek iti, ni bilo nikomur težavno, kdor je imel taci opravil.

Treba je bilo pa, preden je blago počasi na namenjeno mesto dospelo, tajisto mnogokrat prekladati. Kupec in na-

kladavci so pri tem dobro živeli. Ne le v Ljubljani, ampak ob celi véliki cesti se je vse gibalo in služilo, zlasti mnoge gostivnice so bile na terdnih nogah. Pa kako se je že to vse premenilo! Brodnik hodi klaverno ob bregovih Save, na katerih je še pred kratkim oholo réči mogel, da teče na Horvaško voda, nazaj pa vino. Ob véliki cesti gleda gostivnik s kislim obrazom v svoje dvorišča in na predhišja, kjer zdaj trava zelení, kodar so pred kratkim trope težkih kónj taptale in bale nad balami ležale. Ob Savi, kjer so bile pred nekimi leti le malokomu še pota znane, in čez ljubljansko močirje derdrajo hlaponi s tavženti in tavženti centi blaga obloženi.

„Za božjo voljo! kaj nam bo začéti?“ tarnajo manji špediterji, nakladavci in drugi, ki so z njimi vred doslej se z „letečino“ mastovati navajeni bili, ko so drugod s krompirjem v oblicah — če so ga imeli — želodec komaj z vasovanja pod rebri spravili. Odgovor jim dati je silno težko, zlasti tistim, kateri so doslej v domišliji živeli, da so imeli samo oni „privilegium“, druge skubsti in z majhnim trudom si velike dobičke dobivati. „Udajte se v nove naredbe in prevdarjajte modro, kako si bote te prena-redbe v korist obračali!“ jim bodi edini odgovor.

Komur je Bog dal dnarjev in bistro glavo, si bo v obertni odškodbe iskal; doseđanji voznik naj se pa oklene z vso močjo kmetijstva in obertnije, in slednji bo v kratkem čutil, da mu božja previdnost z novimi naredbami ni naklonila nesreče in zgube, ampak blagoslov, če tudi ne mahoma.

Kmetijstvo daje večjemu delu naših rojakov živež. To se deli v poljedelstvo, živinorejo in drevjorejo. Da Krajci svoje polje z veliko pridnostjo in s prav velikim trudom obdeljujejo, ne more nihče tajiti. Pa temu nasproti moramo očitno reči, da hvale vredna pridnost in vse terpljenje našega kmetijstva ne bo na tako terdne noge spravila, kakor je v družih deželah, n. pr. v Lombardii in na Nemškem, dokler se bodo naši rojaki branili spoznati, da mora jajce sedanjih dní več vediti kakor puta. Koliko so današnje kmetijske orodja drugačne, kakor so bile pred 50 in tudi več letmi? Koliko si prizadeva kmet svoj svét zboljšati? Razkosovanje zemljiš ne pripuša kmetom, dovelj živine rediti, da bi gnoja pridelal, kolikor ga potrebuje. In kako ravna kmet še s to mervico gnojá! Najtečnejši del gnoja pride pri marsikteremu gospodarju v nič, preden na polje pride, itd. Enako se godí z živinorejo in drevjorejo.

„Novice“ ne prenehajo, kar so začele izhajati, v tej zadevi učiti in pridigovati — pa, Bogu bodi potoženo! — le preveč imajo gluhih poslušavcov. Kmetijska družba se trudi in trudi kmetovavcom z djanjem in besedami s perstom kazati, kje da jih čevelj žuli; pa tudi ona méče skorej večidel bob v sténo. *)

Od kod izvira vse to? Naravnost moramo reči: Iz tega, da naši rojaki, deržeči se starega kopita, postav ne poznajo, ktere nam dobrotljivi Stvarnik po naturi oznanuje. (Dal. sl.)

*) C. k. krajska kmetijska družba je pretečene dní razpisala povabljenje, naj kmetovavci sinove v kmetijsko šolo pošiljajo. Zavernjemo v tem ozéru na razglašanje v „Oglasniku“ k 72. listu „Novic“. Pis.

XVI.

Nihče ne bo tajil, da je bilo iznajdenje Amerike po Kristofu Kolumbu ena najvažnejših prigodb, kar je svet vstvarjen. To se je zgodilo v letu 1492. Popisati se ne dá vpljiv tega iznajdenja do znanstva deželá in narodov in do neštétih umétnost življenja. Mnoge druge iznajdbe so bile sopet drugače ljudém koristne. Med take smémo štéti napravo lekárnic ali apoték, po Arabih v 9. stolétji. V Evropi so iméli perve lekárnice Španijoli. Ako so doslej le sploh našete iznajdbe, — iskre božje modrosti, izkresane iz človeškega uma — žé človeškemu rodu, kamor so padle, toliko pripomogle spoznati in spoznávatí Stvarnika in njegovo neskončno dobroto in modrost, naj še v sklepu poslavimo imé moža, kteremu se ima morda celi današnji rod zahvaliti za zdravo telo, lepo postavo in sploh za življenje. Ime tega moža je Jener, Anglež, ki je učil prvi koze cépiti. Koliko ta beseda poméni, spozná slednji, kteri pozná kolikaj ali iz pripovedb ali iz pisem ali pa iz lastne skušnje, kaj so cepljene koze.

Toliko naj zadostuje dragim bravcom o iznajdbah. Ako nas Bog zdrave ohrani, bomo kmalo še kaj koristnega in prijetnega povedali.

Nekoliko o stanji kmetijstva in obertnijstva na Krajskem.

(Dalje.)

Ugovarjati bi utégnil marsikdo: „Naša dežela že po svoji légi in po kakovosti zemlje ni kaj preveč ugodna ne za kmetijstvo ne za obertnijo.“ Prav bi mu bilo dati, če bi nam zgodovina lažnivka bila. Ali njé ne moremo tega dolžiti. Dokler dežela ni bila preobljudjena, je kmetijstvo vse dobro redilo. S večjim številom ljudi so se tudi njih potrebe množile. Kaj se je pa storilo vsled preobljudjenja ljudi? Razkosovali so kmetišča; pomočkov, male kmetije popraviti, so pa čisto pozabili. Pa to še ni vse. Nekaka neizrazljiva terma naših kmetov, zlasti pa taci, kteri se med umneje štejejo, véže naše kmetijstvo, kakor na nepremakljivo skalo priklénjeno.

Kar smo o kmetijstvu rekli, ne veljá nič menj njeni sestri ali še bolj hčéri, obertniji. Zgodovina priča, da je krajnska obertnost še pred kratkim slovela. In kaj bi zgodovino prašali, ko še tû in tam ljudjé živé, kteri dobro pomnijo, da je bilo domače sukno in domače platno, s kterim so se ne samo po praznično oblačili, temuč prodajaje ga v unanje dežele, tudi lepih in težkih stótnij v peticah in cekinih na Krajsko dobivali. Kako je zdaj vse drugače! Res, da se pridne roke obertnih Gorencov, nekdanj slovécih platnarjev in suknarjev — niso mogle z mašinami, zlasti pa s hlapom umneje napredovojacih deželá pravdati. Prisiljeni so bili odjenjati, se ne več prizadevje, se saj nekoliko nekdanji stopnji sopet približati.

So še kraji, kjer se ljudje kaj obertno obnašajo; tako sitarji in slamnikarji na Gorenskem; izdelovavci leséne robe po celi deželi, zlasti pa na Dolenskem. Lepih dnarjev privabijo s svojimi izdelki v deželo.

Najpoglaviteja je bila pa od nekdanj obertnija z železom na Gorenskem. Pa ta ni mogla nikjer se močno razviti, ker rudniki ne dajajo obilo rude. Za izvoznjo v unanje dežele se izdeluje sila premalo. Razun cvekov, ki jih tû in tam kujejo, in razun teržiških serpov, kos, pil i. t. d. je v sedanjih kupčijskih razmérach tudi gorensko jeklo skoraj ob vso svojo véro. Da zná, ali si saj domišljuje, da zná kovač vsake vasi orodje za kmete delati, je znáno; ali vse to ne potegne tehnice našega obertnijstva v tém ozéru nič višje.

Nihče ne more tajiti, da je naša domovina ugodna za obertnijske začetja, ker nam tako pretečeni, kakor se-

danji časi pričujejo, da je ugodna; prihodnost jo mora pa še celó k tému prisiliti. „Živéti ali umréti!“ terka čas na naše duri. Volimo si „živéti“ in to z druženo močjo!

(Konec sledí.)

Nagovor

učenika do učencov o začetku šolskega leta.

Poleg ilirskega poslovenil A. Likar.

Glejte tudi nam je napočil dan, da se zopet snidemo. Leto je bilo minulo, in kolikor je kdo mogel ali hotel, se je naučil. Zdaj ste se odpočili, in zopet ste tukaj, da se učite in da bodete ljudje. Ne bojte se truda, ne plašite se terpljenja! S trdom se prideluje žito in grojzdje. Da delamo, to je odločeno vsem, dobrim in hudobnim, to je odločeno človeku, ki ima um, pa tudi živali, ki ga nima. Kmet vstaja zjutraj zgodaj s svojo družino, da orje in koplje, seje in brana, kosí in žanje, mlati in spravlja v svoje hrame: pa tudi razbojnik skoči na noge o večernem mraku s svojo derhaljo, pogovarjáje se, kje bodo zasedali in čakali, kradli in morili. Žitar polni žitnice: pa tudi mravlja mravljiše. Tesar stavi mostove prek vodá: pa tudi dabar hiše izpod vode. Modrijan prebira bukve modrih narodov in zbira dobre nauke v svoje knjige: pa tudi bučela leta po cvetličnih livadah ter spravlja sladki méd v svoje panjove. Neusmiljeni trinog misli in duhta, kako bi bližnjega terl in tlačil: pa tudi pajk, strupeni predec, snuje tanke niti in spleta mreže, da loví va-nje mušice. Samosilniki davijo narode in zatirajo ljudstva: pa tudi levi, risi in volkovi tergajo čedo, pastirja pregnavši. Glejte, tako dela vsak, dobri in hudobni, razumni človek, pa tudi némo živinče. Ali drugačen blagoslov ima dobri in pošteni delavec, kakor hudobni in malopridni.

Pa ne delajo samo, ampak vsak dela o svojem času. Kadar sneg zapade, zima napóči in se Božič približa, išeta kmet in razbojnik zavetja pod streho, kmet v svoji hiši, da večerja večerjo z Bogom dobljeno in pije trezno kapljico rumenega vinca: razbojnik pa, sin pušave, se umakne v svoje zimovnike, da povživa pečenko s kervjo polito in se naliva z vinom brez mere. Zidar praznuje pozimi, ali kadar se pomlad približa, premetje kamnje, ter stavi hiše in palače s kladvom in z žlico v roki. Kadar trava povene in se listje porumení, kadar vetrovi bucé in slana pobelí, se vzdigne tica lastavica lahkkih perut, in prezimuje v toplejem kraji, ali kadar sneg skopni in se led raztaja, kadar gore ozelené in se travica prikaže, se poverne spet tica in gnjezdi pod streho.

Tudi mladim učencem, kadar jabelka rumené, se grojzdje mehča in šola konča, zazori rajsko veselje; sladka svoboda jih vabi, misli vró, serce jim radosti igra, poti se odpirajo, vozovi in brodovi jih razvažvajo na vse strani in pragi domači se s solzami polivajo. „Da ste mi zdravi, mili oče! — da vas poljubim, sladka mati! kako ti je, dragi brate, kaj delaš, priseréna sestra?“ Tako se takrat milo pozdravlja in še mileje odzdravlja. — Ali kadar, v vertu ni več kaj pobrati, v vinogradu ne več kaj utergati, kadar gole veje vetrovi šibé in gosta megla pokriva doline, kadar listje obleti in solnce pobledí, takrat se začénja žalostna pesmica: „Z Bogom oče, skerbite za me! Z Bogom mati, ne pozabite me! Z Bogom brate, obiši me! Z Bogom sestra, le velikrat mi piši!“ Iz hiše mu solze odgovarjajo, stari oče pa pravijo: „Le pridno se uči, sinko!“

Dragi moji učenci! sošli ste se spet, in hvala Bogu, po dolgi ločitvi se zopet vidimo. Da ste mi zdravi, da ste mi živi! Jaz vam ne bom nadomestil ne matere, ne priletnega očeta; — ali ako mi Bog pomore, bom vam dober učenik, zvest prijatelj, vi pa mi bodite, kakor ste bili dobri učenci, verli Slovenci in pošteni mladenči!

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 30. septembra 1857.

Kako češpljeve drevesa množiti in rediti?

Od prida in koristi, ki ga češpljevo drevó kmetovavcu donaša, je bilo že tolikokrat govorjenje, da ne bomo od tega tukaj obširnije govorili. Ker pa češplja tako dolgo kot drugo sadno drevje ne terpi, in se pogostoma po češpljevih sadikah poprašuje, naj se posvetvamo: kako si češpljevih drevés pomnožiti in si terdnih in krepkih zarediti?

Že od nekdanj so sadjorejci češpljeve drevesa množili:

- 1) najbolj po korenininih izrastkih, ki jim tudi tu in tam pritlike ali živice pravijo;
- 2) bolj poredkoma iz posejanih košic, in
- 3) malokdaj pa s cepljenjem.

Tukaj je vprašanje: Kaj je naj boljše in gotovše, si v kratkem času veliko lepih in terdnih češpljevih drevés zarediti, da bodo od leta do leta kmetovavcu obilo sadja rodile?

Dandanašnji si sadjorejci češpljeve drevesa po navadi tako-le redé:

Vsak priden kmetovavec, ako na svoj bolj ali manj s češpljevim drevjem zasajeni vert stopi, vidi češpljevih mladíc, ki so iz korenin starih drevés pognale. Manjše in šibkejšé poruže, močnejše in krepkeje pa pustí rasti, jih obreže, in tiste, ki krivo rastejo, poravná in na pripravne količe priveže. Čez kakih 6 ali 8 let si je iz njih lepo množico drevesc priredil, ktere je po vertu tje, kjer je bilo za-nje prostora kaj, in ob potih in poljskih mejah posadil; po tem takem mu jih ni bilo treba drugot iskati in jih drago kupovati. Če si jih je pa več zaredil, jih drugam tudi lahko za gotov denar spečá.

Ker pa take drevesca večidel po vertih nepresajene v senci pod drugimi visokimi drevesi stojé, imajo le po malo korenin, od kterih se tudi sémtertjé nekoliko nagnitih nahaja; njih skorja je blizo korenine, iz ktere so pognale, zavoljo sence prav mehka in tako rekoč gobnata. Zato jih pa tudi, kadar se drugam presadé, veliko perve leta hira, dokler se ne ukorenijo dovelj, drugim pa na prostorni kraj presajenim dostikrat hud mraz rad škoduje, in ker imajo mehko in precej občutljivo skorjico, se jih tudi rad rak poprijema, druge lézne bolezni poredoma napadajo, da pred ali pozneje pod zlo grejo. To je pri češpljevem drevju naj večja nadloga, da se morajo vsako leto nekatere suhe drevesa iz verta metati in zdrave na njih mesto saditi. In komaj je kmetovavec mlade češplje v red spravil, mu že več starih drevés pogin napoveduje, kterih bolezni ni do sedaj zapazil. Tako je zmirej kaj družega nadležnega. Drevesca pa, ki se od pohišnih prodajavcov ali pa na tergu po ceni kupujejo, so tudi polne pogrěškov. Kupec se večkrat goljfa, če mu prodajavec svoje sadike tudi zlo hvali.

(Dal. sl.)

Da se miši zimske setve ne lotijo.

Kdor hoče ubraniti, da se ozimine miši ne lotijo, naj seme namoči v mešanci, ki se napravi iz: 8 bokalov redke gnojnice, 2 lotov železnega ali zeléuega vitriola (Eisen-vitriol), 1 lota in pol lésnega katrana ali šmira (Holztheer),

1 lota rumenega kamnenega olja ali štajnovca (gelbes Steinöhl.)

Za setev namenjeno seme se v ti mešanci namoči, in že čez 24 ur se zamore vsejati. Če je več semena, več je omenjene namake potreba, le da se vsake reči v gori povedani razmeri vzame.

Tako napravljenega semena se ne lotijo miši in poginejo, če ne najdejo drugega živeža.

Skušnja je to poterdila.

Dvé miši so vjeli in jima dva dni nič jesti dali, da ste bile prav izstradane. Potem so jima vergli 30 pšenčnih zern, ki so bile namočne v gori povedani namaki. Ne enega zerna se niste lotile in 4. dan lakote poginile.

To je skusil neki kmetovavec iz Počernic in popolnoma poterdil. Tako piše časnik česke kmetijske družbe v 37. listu.

Mi pa naznanimo tapomoček tudi našim gospodarjem, naj ga poskusijo tudi oni, ker se lahko napraviti dá in ni drag.

Nekoliko o stanji kmetijstva in obertnijstva na Krajskem.

(Konec.)

Zavoljo tega je pa tréba, da iz poti spravimo vse kar naše kmetijstvo in obertnijstvo zavéra, in se vsega goreče oklenemo, kar nam zamore pot do pravega blagostanja odpréti. Zlasti kar obertnijo utíče, bomo mi Krajci prisiljeni, se je bolj poprijeti. In zakaj bi se tega branili? Poglejmo na gorensko stran, in tû posebné v Teržič. Ali ne vidimo tû več premoženja in blagostanja, kakor povsod drugod, kjer obertnija ni na taki stopnji? Ali bo morde zopet kdo vgovarjati hotel, da krajnska dežela ni za obertnijo ugodna? Ta nej se nekoliko po deželi ozrè in odgovori naj na vprašanje: Ali niso Krajci pridni, brihtni ljudjé? ali jih ne nahajamo po gostem med njimi, ktere bi sméli zavoljo njih bistroumnosti v marsikterih zadevah med umétnike štéti? Ali nima dežela skorej povsod močnih vodá, dovolj kurjave, bodi si z lesom ali s premogom in šoto?

Ne bomo ga lahko dobili, kteri bi na té vprašanja ne odgovoril, da imamo na Krajskem mnogih pripomočkov za veliko obertnijo.

Enega le nam manjka, in dokler do tega ne pridemo, nam ni treba misliti, v versto obertnih narodov priti. In to je: tehničnih in naturoznanstvenih vednost nam manjka. Dokler se s tehniko današnjih dni in z naturoznanstvom ne soznamo, bomo vedno slišali tožbe in zdihovanje; o tém pa znajo še male obertnije popolnoma na kant priti.

Koliko koristi to, da se vpeljuje v slovenske šole po kmetih začetni nauk nemškega jezika?

To vprašanje imajo premisliti šolski učeniki in na-nj odgovoriti v letošnjih učiteljskih zborih. Ker pa zadeva to